

การศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่(Field Trip) หมายถึง การที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา นำนักเรียน นักศึกษา ออกไปศึกษาหาความรู้ และ ประสบการณ์โดยตรงจาก สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และ สภาพแวดล้อมทาง สังคมที่อยู่นอกห้องเรียน หรือนอกสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักเรียน นักศึกษาเหล่านั้น จะต้องเรียนหรือ กำลังเรียนอยู่ เช่นการพาไปศึกษาสภาพภูมิประเทศ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สวนพฤกษชาติ เขื่อนกั้นน้ำ โรงไฟฟ้า โรงงานอุตสาหกรรม โบราณสถาน แหล่งที่อยู่อาศัย และทำมาหากินของชุมชน เป็นต้น

ความสำคัญของการศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ มีคุณค่าหลายประการ นอกจากที่เกี่ยวกับผลทางการเรียนแล้ว ยังมีผลต่อความ จงกมด้านตัวของผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน หรือ สถานศึกษากับชุมชนด้วย ดังต่อไปนี้

๑. ช่วยให้นักเรียน นักศึกษามีประสบการณ์ตรง และทำให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น
๒. ช่วยให้นักเรียน นักศึกษาค้นกับสภาพแวดล้อมที่คนจะต้องออกไปมีชีวิตอยู่ต่อไป
๓. เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ได้นำ ประสบการณ์ที่ศึกษาจากห้องเรียนไปใช้เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ และ อื่น ๆ
๔. ช่วยให้นักเรียน นักศึกษาเปลี่ยนบรรยากาศ ทางการเรียนใน การศึกษาสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ
๕. เป็นการฝึกการสังเกต พิจารณา และการ รับรู้ทางประสาทหลายทางด้วยกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความ จงกมทางความคิด และสติปัญญา
๖. เป็นการฝึกการทำงานร่วมกับหมู่คณะ ฝึก ความรับผิดชอบ และอดทน
๗. เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา พยปะ สماعกับบุคคลต่าง ๆ หลายอาชีพ ทำให้มีทัศนคติต่อ ชีวิตกว้างขึ้น

๘. เป็นการส่งเสริมความเข้าใจ และความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษากับชุมชน ประเภทของการศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. การศึกษานอกสถานที่ใกล้ ๆ บริเวณโรงเรียน ชุมชนใกล้โรงเรียน ตลาดแหล่งกิจกรรมธรรมชาติ เรียกว่าการศึกษานอกสถานที่ระยะใกล้ ที่สามารถไปกลับได้ ในวันเดียว และไม่ต้องขออนุญาตต่อกรมกอง เพียงแต่ ขออนุญาตอาจารย์ใหญ่ หรือ หัวหน้าสถานศึกษานั้นก็ เพียงพอแล้ว

๒. การศึกษานอกสถานที่ระยะไกล คือการไป ศึกษาออกสถานที่ห่างไกลจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ อาจต้องเดินทางด้วยยานพาหนะ อาจต้องพักค้างคืน ซึ่ง ต้องขออนุญาตตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ ระเบียบของกระทรวงเจ้าสังกัดแล้วแต่กรณี

เกณฑ์การจัดการศึกษานอกสถานที่

การพิจารณาว่าควรจะใช้วิธีการศึกษานอกสถานที่ หรือไม่ ต้องพิจารณาว่าวิธีนี้เป็นไปตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ หรือไม่

๑. ตรงตามความสนใจของนักเรียน นักศึกษา
 ๒. เหมาะสมกับวัย และระดับการเรียน ของ นักเรียน นักศึกษา
 ๓. มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในหลักสูตร
 ๔. การดำเนินกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษา ในการศึกษานอกสถานที่เรียงลำดับเหมาะสม
 ๕. ประโยชน์ของความรู้ และประสบการณ์ที่ จะได้รับ คำนึงกับเวลา ค่าใช้จ่าย ฯลฯ
- ลำดับขั้นการจัดการศึกษานอกสถานที่
๑. ขึ้นเตรียมการ
 - ๑.๑ สำหรับครูหรือผู้รับผิดชอบ

๑.๑.๑ ศึกษาหาข้อมูล ล่วงหน้า เกี่ยวกับสถานที่ที่จะพานักเรียน นักศึกษาไปศึกษา

๑.๑.๒ ปรีกษาหาหรือ ผู้มีงัยบญชฐา เพื่อขอความเห็นชอบไปศึกษานอกสถานที่และทัศนาวจ

๑.๑.๓ ประสานงานกับผูู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายล่งหน้า บอกรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ในการไปศึกษานอกสถานที่ (รายละเอียดการเดินทาง กำหนดวัน เวลาไป-กลับ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ)

๑.๑.๔ ให้นักเรียน นักศึกษากรอก ใบสมัคร แสดงความจำนง และเก็บไว้เป็นหลักฐาน

๑.๑.๕ จัดเตรียมเรื่องพาหนะ ให้นักเรียน นักศึกษาเข้าใจระเบียบของการโดยสาร และการรักษาความปลอดภัย (ถ้ามีเส้นทางไป-กลับ ได้สอง ทาง การเดินทางกลับควรเปลี่ยนเส้นทาง เพื่อเสริม ประสิทธิภาพแก่นักเรียน)

๑.๑.๖ กำหนดสถานที่แวะพัก ใช้ ห้องน้ำ และการรับประทานอาหารระหว่างทาง

๑.๑.๗ จัดทำเอกสารแนะนำ การศึกษานอกสถานที่ กำหนดการ และแบบรายงานการ ไปศึกษา ตามหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

๑.๒ สำหรับครู หรือผู้รับผิดชอบ และ นักเรียน นักศึกษา

๑.๒.๑ กำหนดวัตถุประสงค์ ของ การศึกษานอกสถานที่ร่วมกัน

๑.๒.๒ อภิปรายสิ่งที่น่าสนใจ และ เตรียมรวบรวมคำถามส่งล่วงหน้าไปยังเจ้าของสถานที่

๑.๒.๓ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้นักเรียน นักศึกษา เกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่ (ถ่ายภาพสเก็ชภาพ บันทึกทศพ ฉายาเสียงถาม กล่าว ขอบคณผูู้เข้าชม ฯลฯ)

๑.๒.๔ อบรมระเบียบ วินัย ความ ประพฤติ มรรยาท มาตรการ ความปลอดภัย (รับจัด ขอบกลุ่มตามทที่จัดแบ่งไว้ร่วมกัน)

๑.๒.๕ กำหนดการแต่งกายที่เหมาะสม สำหรับการไปศึกษานอกสถานที่

๒. ขึ้นการปฏิบัติระหว่างการศึกษาณอกสถานที่ ควรแนะนำที่ตั้งของสถานที่สำคัญ ๆ ในแถบนี้ เพื่อให้มีนักเรียนนักศึกษาได้สังเกต ศึกษา อภิปราย ขณ ผ่านไป

เมื่อถึงที่หมาย จงแนะนำให้นักเรียน นักศกษ ู้จกผูู้เข้าชม และเข้าเยี่ยมชมน และจงพยายาม

๑. รักษาเวลาที่กำหนดไว้

๒. ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา ตอบคำถามใน แบบสอบถามให้ครบถ้วน

๓. ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาศนุก และสนใจ ในการแสวงหาความรู้

๔. ให้ความใกล้ชิด และเป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อความอบอุ่นใจในการเดินทางด้วยกัน

สิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้ผลของการศึกษานอกสถานที่ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในกรณีทอาจไม่มีผูู้เข้าชมครูหรือผู้รับผิดชอบ จะต้องพร้อมที่จะแก้ปัญหาได้ ในเรื่องนี้ถ้าครู หรือผู้รับผิดชอบได้ไปศึกษาหาความรู้ล่วงหน้าจากสถานที่นั้น ๆ ก่อน จะช่วยได้มากที่สุด

ในช่วงสุดท้ายของการเดินทาง จงแน่ใจว่านักเรียน นักศึกษาแต่ละคนหรือทั้งคณะ ได้รับคำตอบแบบสอบถามครบถ้วน ได้ถ่ายภาพ รวบรวมภาพ หรือวัสดุที่กำหนดไว้ล่วงหน้าครบถ้วนแล้ว

เมื่อถึงเวลากลับ จงรวมกลุ่ม ส้ารวจจำนวนขอบคณ ผูู้เข้าชม และเดินทางกลับ ถ้าสถานที่นั้นอยู่ใกล้โรงเรียน อาจแยกย้ายกันกลับบ้านจากจุดนั้นได้

๓. ขึ้นกระทำกิจกรรมภายหลังการศึกษานอกสถานที่ การตอบคำถามต่อไปนี้อาจครอบคลุมการประเมินผล ทั้งหมดได้ คือ

๑. สิ่งที่ได้เห็นและได้ฟังมา เป็นคำตอบแก่คำถาม ที่เตรียมส่งล่วงหน้าหรือไม่ การศึกษานอกสถานที่บรรลุ เป้าหมายครบถ้วนหรือไม่

๒. ประโยชน์ที่ได้รับนี้ จะมีวิธีปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อีกได้หรือไม่ ถ้าได้จะทำอย่างไร

๓. มีปัญหาที่กัเกิดขึ้นโดยคาดไม่ถึงหรือไม่ อะไร เป็นสาเหตุ ปัญหาที่กัเกิดขึ้นนั้นแก้ไขได้หรือไม่ ควรทำอะไร เพื่อขจัดปัญหาเช่นนั้น

๔. ผู้นำชมให้ความรู้รวดเร็ว ย่อเกินไปหรือไม่
นักเรียนนักศึกษามีปฏิภาณแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือไม่

๕. การศึกษานอกสถานที่ในครั้งนี้อะไรเสนอแนะ
แก่ชั้นอื่น ๆ กลุ่มอื่น ๆ ที่ศึกษาในเรื่องที่ตนเองศึกษา
หรือไม่ ถ้าไม่ ควร เพราะอะไร

อนึ่ง ครูหรือผู้รับผิดชอบและนักเรียนควรมีเวลา
ประเมินผลร่วมกัน เพื่อจะดูว่าโครงการนี้น่าจะมีการ
ปรับปรุงหรือไม่ ครูหรือผู้รับผิดชอบ และนักเรียนแต่ละ
กลุ่มอาจสรุปไม่เหมือนกัน ควรได้รวบรวมปัญหา และ
ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไว้ปรับปรุงโครงการในอนาคตต่อไป

นอกจากการประเมินผล การศึกษานอกสถานที่
ดังกล่าว ด้วยการอภิปรายร่วมกันแล้ว ครูหรือผู้รับผิดชอบ

ขออาจร่วมกับนักเรียนนักศึกษา กระทำกิจกรรมอื่นที่
เกี่ยวข้องต่อไปอีกได้ดังนี้

๑. จัดนิทรรศการแสดงความรู้ และวัสดุต่าง ๆ
ที่รวบรวมมาจากการศึกษานอกสถานที่

๒. ให้แต่ละกลุ่มที่รับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ รายงาน
งานด้วยการเขียน หรือรายงานทางวาจา

๓. ให้เสนอปัญหา หรือทำกิจกรรมต่อเนื่องจาก
การศึกษานอกสถานที่ครั้งนี้เพิ่มเติมอีก เช่น การค้นคว้า
จากห้องสมุด การทดลอง และอื่น ๆ ตามความต้องการ
และความสนใจของนักเรียนนักศึกษาแต่ละคน หรือแต่ละ
กลุ่ม

จิตติมา วิริยวัฒน์